

Faculty of Social Sciences
Institute of Social Studies and Research

Quarterly of Social Studies Research in Iran
Vol. 10, No. 3:689-715, Autumn 2021
Doi: 10.22059/JISR.2021.324168.1210

Representation of Lived Experiences of Educated and Graduate Youth in Relation to The phenomenon of Distance Between Their Real and Ideal Self (Phenomenological Study)*

Ali Reza Ghobadi¹
Seyed Hadi Marjaei²
Samaneh Sadat Sadidpour³

Received: December 20, 2020

Accepted: June 15, 2021

Abstract

Introduction: Living in a healthy society results in a healthy self, and having healthy selves results in a healthy society. Previous research has found that pupils had higher expectations of themselves than reality. The current study assesses the lived experience of students and graduates with postgraduate experience from a phenomenological standpoint. The goal is to hit it. The goal of this study is to interpret young people's experiences from their actual distance to their ideal after completing their schooling.

Method: By using the phenomenological technique to conduct this study, it has attempted to understand the phenomena of the distance between the real self and the ideal self, taking into account the benefits of the qualitative approach and its relevance to the study issue. The circumstances for generating more appropriate findings were created by conducting a semi-

* Research paper, Extracted PhD thesis titled "Sociological Study and Interpretation of Social Problems Due to Real self vs. Ideal self in Students and Graduates: Before and After the fact of Job Experience", Kharazmi University, Faculty of Literature and Humanities

1. Assistant Professor, Sociology Department, Kharazmi University, Tharan, Iran, (Corresponding author), Ghobadism@gmail.com

2. Assistant professor, Institute for research and planning in Higher Education, Tharan, Iran, hdmarjaie@gmail.com

3 Phd student, Sociology Department, Kharazmi University, Tharan, Iran, sama.ssadid@gmail.com

structured interview to the necessary extent. Purposive sampling instructions were used to choose participants. The researchers were able to cover the full research problem after interviewing 38 participants, and saturation was obtained.

Finding: Before the actuality of schooling, the triple of real immaterial, material, and interactive self, as well as the duality of ideal material and immaterial self, were identified. The reality of education was next analysed, followed by the impact of education on self-reality. After experiencing the reality of education, people increase their understanding of their personality and become more familiar with structural weaknesses. People have a better grasp of their personalities and become more aware of structural flaws after experiencing the realities of schooling. After seeing the realities of education, it was perfect in and of itself, and the typology of the participants' experience of moving away suggests that people either feel short and long-term frustration or redouble their efforts. The study's findings revealed that when participants were confronted with the realities of schooling, they sensed the structure more strongly than they had wished. They also move on to the next stage of their lives. Education can't help them better their economic situation because of their wide range of vision and self-awareness. Although society strives to instil a good attitude in its citizens, it is not always successful.

Conclusion: After experiencing the reality of education, young people realize that education does not allow them to achieve economic status. An educated young self is initially an efficient insider, but his or her true self usually lacks this feature after graduation. The society sought to create a positive attitude in people, but it is not always successful. After facing the reality of education, participants perceived the structure more strongly than their abilities.

Keywords: Self-real, Ideal self. Postgraduate Studies, Students, Graduates.

Bibliography

- Alborzi, J. , Dasht Bozorgi B(2018),” Comparative Study of Self-concept of Students at Ahvaz Nursing and Midwifery School”, **Journal of Jundishapur Education Development**, Quarterly Journal of the Center for the Study and Development of Medical Education, No. 4: 243-253. (In Persian)
- Alipour, A.H (2012), **Relationship between education level and its return in Iran**. Master Thesis. Department of Economics, Bu Ali Sina University, Faculty of Economics and Social Sciences. (In Persian)
- Biabangarf, I (1997), **Methods of increasing self-esteem in children and adolescents**, Tehran: Parents and Educators Association Publications. (In Persian)
- Casad, B.J. , Salazar, M.M. , & Macina, V (2015), “The real versus the ideal: Predicting relationship satisfaction and well-being from endorsement of marriage myths and benevolent sexism”, **Psychology of Women Quarterly**, No. 1:119-129.
- Doygun, O. & Gulec, S (2012), “The problems faced by university students and proposals for solution”, **Procedia-Social and Behavioral Sciences**, No. 47: 1115-1123.
- Ebrahimi, M., Gholizadeh, A.A., A.H. Alipour (2015), “Relationship between education size and occupation in Iran: Application of the Verdugo-Verdugo model”, **Research on Sustainable Growth and Development**, No. 3: 195-210. (In Persian)
- *Eitzen, S.D (2017), Social Issues from a Critical Perspective, Translated by Houshang Naebi, Tehran: Research Institute of Culture, Art and Communication. (In persian)*
- Geertz, C (1996), **After the fact**. New York: Harvard University Press.
- Giddens, A (1999), **Politics, Sociology and Social Theory**, Translated by Manouchehr Sabouri. Tehran: Publishing. (In persian)
- Hamzavi Abedi, F., Bagherian, F., Mazaheri, M.A (2015),” Interpretation of young Iranian women from the norms of femininity”, **Bi-Quarterly Journal of Social Cognition**, No. 1: 84- 96. (In persian)
- Higgins, E.T., & Bargh, J.A (1987), “Social cognition and social perception”. **Annual Review of Psychology**, No. 38:369-425.
- Higgins E.T. (1997),” Beyond pleasure and pain”, **American Psychologist**, No 52: 1280-1300.
- Kasiri N., Alidosti, M. Heidari S., Mohammadi, S., Abbasi, M.H, Hashemi, F (2015), “Comparison of real self, ideal self and self must

- in adolescents with and without criminal history”, **Journal of Mental Health Principles**, No. 3:142-147. *(In persian)*
- Kenny, D.T (1956), “The influence of social desirability on discrepancy measures between real self and ideal self”. **Journal of consulting psychology**, No. 4: 315.
 - Mahmoudabadi, E., Mohammadi, M., Afshari, R (2012), “The relationship of real self-anemia - ideal in five major personality traits with students' quality of life”. **Online Journal of Psychological Knowledge**, No.2: 24-32. *(In persian)*
 - Michikyan M., Dennis J, & Subrahmanyam K (2015), “Can you guess who I am? Real, ideal, and false self-presentation on Facebook among emerging adults”, **Emerging Adulthood**, No.1: 55-64.
 - Nadaf, Z.A., & Bhat, B.A (2016),” Issues and Challenges in Higher Education System”. **Online Submission**, No. 5: 1-4.
 - National Statistics Portal (2011 census). *(In persian)*
 - Parsa, M (1996), **Educational Psychology**, Tehran: Sokhan. *(In persian)*
 - Rabbani, R., Hashemianfar, S.A. & N. Chini (2011), "Challenges facing the country's higher education system in the process of social development." **Quarterly Journal of Welfare Planning and Social Development**, No. 1: 1- 44. *(In persian)*
 - Rickman, R. M (2008), **Personality Theories**, Translated by Mehrdad Firooz Bakht, Tehran: Arasbaran Publications. *(In persian)*
 - Ritzer, G (2000), **Sociological Theories in Contemporary Times**, Translated by Mohsen Thalasi, Tehran: Scientific Publishing. *(In persian)*
 - Robertson, I (2006), **Introduction on society**, Translated by Hossein Behravan, Mashhad: Astan Quds Razavi Publications. *(In persian)*
 - Rogers, C (2011), **The art of becoming human**, Translated by Mahin Milani, Tehran: Farhang Nashr-e No. *(In persian)*
 - Rouhani, A. & Anbarloo, M (2018),” A qualitative study of the position of young Iranian elites in the context of Iranian society”, **Applied Sociology**. No. 2: 93-112. *(In persian)*
 - Safiri, KH (2007),”Women and University Education”, **Journal of Kharazmi University, Faculty of Literature and Humanities**, No 56: 101-127. *(In persian)*
 - Salimi, Q., Mohammadi, M.; Dehqan Farsi, Z.; Raeisi, L (2018). “The relationship between Job knowledge of graduate students of the field of study and their future orientation”. **Letter of Higher Education**, No 43: 7-24. *(In persian)*
 - Samadzadeh, E., Abdolvand, M.A (2018), “Identifying the factors affecting the choice of consumer compensatory behavior strategies in

the face of inconsistencies between the real self and the ideal self". **Journal of Strategic Management Research**, No. 70: 91-115. (*In persian*)

- Sheriff, A.H., Rostamalizadeh, W., Nasim Avza, A (2013). "Education and cultural consumption in Tehran", **Social Studies and Research in Iran**. No.1: 111-131. (*In persian*)
- Singh, J. D. (2016), "Inclusive education in India–concept, need and challenges". **Scholarly Research Journal for Humanity Science & English Language**, No. 13: 3222-3232.
- Steiner, J (2013), "The ideal and the real in Klein and Milton: Some observations on reading Paradise Lost", **The Psychoanalytic Quarterly**, 4: 897-923.
- Tanhaie, H.A (2009), **An Introduction to Sociological Schools and Theories**, Tehran: Bahman Borna. (*In persian*)
- Taqawi Qarabolagh, H., Abbaspour, A.; Rahimian, H., Pourkarimi, J (2014), "Exploratory Interpretation of PhD Students' Issues in Iran (Case Study: Educational Sciences)", **Letter of Higher Education**, No. 28: 11-35 (*In persian*)
- Tavassoli G.H (1991), **Sociological theories**, Tehran: Samat. (*In persian*)
- Van Der Werff, J.J (1967), "Contradictions and incompatibilities in the self and the ideal-self concept". **Acta psychologica**, No. 26: 249-256.
- White, R.W (1972), **The Enterprise of Living: Growth and Organization in Personality**. New York: Holt, Rinehart & Winston.
- Yousefi Aghdam, R (2015), " Temporary Affairs" and the Development of Professional Identity of PhD Students in Iran ", **Science and Technology Policy Quarterly**, No.2 :65. (*In persian*)

مطالعات و تحقیقات اجتماعی در ایران / دوره ۱۰، شماره ۳، پاییز ۱۴۰۰: ۶۸۹-۷۱۵

پدیدارشناسی فاصله بین خود واقعی و خود ایده‌آل با تأکید بر تجربه زیسته جوانان از تحصیلات تکمیلی*

علیرضا قبادی^۱

سیدهدادی مرجائی^۲

سمانه سادات سدیدپور^۳

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۳/۲۵

تاریخ دریافت: ۹۹/۹/۳۰

Doi: 10.22059/JISR.2021.324168.1210

چکیده

خود یکی از مسائل پر ابهامی است که به نظر می‌رسد در مواجهه با واقعیت، قابلیت مطالعه جامعه‌شناختی دارد. خود سالم، نتیجه زندگی در جامعه سالم و جامعه سالم، نتیجه وجود خودهای سالم است. بررسی‌ها نشان می‌دهد انتظار دانشجویان از خود بیش از واقعیت است و دانشجویان در تقابل با واقعیت با خود خویش به گونه‌ای دیگر روبرو می‌شوند و این واقعیت‌های پیش روی جوانان نیازمند مطالعه است. از این رو، هدف این مطالعه، تفسیر تجربه جوانان از فاصله خود واقعی تا خود ایده‌آل پس از واقعیت تحصیل است. روش پژوهش از نوع کیفی با رویکرد پدیدارشناسانه است و ۳۸ نفر با نمونه‌گیری هدفمند، انتخاب شدند. پس از مصاحبه که به صورت نیمه‌ساختاریافته انجام شد و اشباع حاصل آمد، ابتدا سه‌گانه خود واقعی غیرمادی، مادی و تعاملی و دوگانه خود ایده‌آل مادی و غیرمادی پیش از واقعیت تحصیل شناسایی شد. پس از تجربه واقعیت تحصیل، درک افراد از شخصیت خود افزایش یافته و بیشتر با ضعف‌های ساختاری آشنا می‌شوند و درمی‌یابند که خود آنها به طور کامل در اختیار قدرت‌شان نیست. پس از تجربه واقعیت تحصیل، جوانان درک می‌کنند

* مقاله علمی - پژوهشی، مستخرج از رساله دکتری جامعه‌شناسی با عنوان «مطالعه و تفسیر جامعه‌شناختی مسائل اجتماعی ناشی از فاصله خود ایده‌آل تا خود واقعی دانشجویان و فارغ‌التحصیلان: پیش و پس از واقعیت تجربه شغلی»، دانشگاه خوارزمی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی.

۱. استادیار گروه جامعه‌شناسی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)، ghubadi@khu.ac.ir

۲. استادیار موسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی، تهران، ایران. hdmaraie@irpae.ir

۳. دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی مسائل اجتماعی ایران دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران.

sama.sadid@gmail.com

تحصیل امکان دستیابی جایگاه اقتصادی را فراهم نمی‌کند. خودایده‌آل جوان تحصیل کرده در ابتدا، خود کارآمدی است اما خود واقعی او پس از اتمام تحصیل به طور معمول فاقد این ویژگی است. دلایل دور شدن خود واقعی از خود ایده‌آل پس از واقعیت تحصیل تفسیر شد. سنخ‌شناسی تجربه شرکت‌کنندگان نسبت به دور شدن خود نشان داد افراد دچار ناامیدی مقطعی و دائمی می‌شوند یا تلاش مضاعف می‌کنند. شرکت‌کنندگان پس از مواجهه با واقعیت تحصیل، ساختار را قوی‌تر از اختیار خود درک کردند. به خاطر وسعت دید و خودآگاهی که پیدا می‌کنند درمی‌یابند، تحصیل نمی‌تواند به بالابردن جایگاه اقتصادی‌شان کمک کند.

واژه‌های کلیدی: خودواقعی، خود ایده‌آل، تحصیلات تکمیلی، دانشجویان، دانش‌آموختگان.

مقدمه و بیان مسئله

تنها افرادی که درون موقعیت هستند، می‌توانند واقعیت را بسازند. افراد اگر پس از تجربه واقعیت، به سلامت خارج شوند، قادر خواهند بود، مسائل را درک کنند. به دلیل تفاوت نگاه افراد است که واقعیت‌های بدیهی نیازمند مطالعه هستند. زندگی روزمره نیز یک واقعیت است. واقعیت‌ها می‌توانند قاب ادراک را تعیین کنند. واقعیت مدام در معرض علامت‌ها است. علائمی که یکی پس از دیگری با آمدن واقعیت جدید کنار می‌روند. زمان به سه قسمت پیش از واقعیت، هم اکنون واقعیت و پس از واقعیت تقسیم می‌شود. پس از واقعیت است که فرد تلاش می‌کند، واقعیت را با اندک تغییری بازسازی کند. پس از درک واقعیت است که افراد نسبت به آن واکنش نشان می‌دهند ممکن است واقعیت را انکار کنند یا آن را تأیید کنند یا درصدد تغییر واقعیت برآیند (گیرتز، ۱۹۹۶: ۲۰۸). اینجا است که نقش پژوهش‌ها برجسته‌تر بوده و پژوهشگران می‌توانند به افراد در تصمیم‌گیری برای اینکه چه واکنشی هنگام مواجهه با واقعیت داشته باشند، کمک کنند.

خود یکی از مسائل پر ابهامی است که به نظر می‌رسد در مواجهه با واقعیت، قابلیت مطالعه جامعه‌شناختی دارد. خود سالم نتیجه زندگی در جامعه سالم و جامعه سالم، نتیجه وجود خودهای سالم است. خود، فرد، نهاد و ذهن، در آثار کولی، اصالت واکنش‌های انسانی و تأثیر تقلید از دید جورج هربرت مید، اصالت موفقیت، انگیزه، ارزش، محرومیت و اشباع هزینه و سود و پرخاش در مطالعات هومنز، همچنین خود واقعی و خود ایده‌آل در آثار راجرز تلاش-هایی هستند که اندیشمندان در رشته‌های مختلف برای کمک به درک مفهوم خود انجام داده‌اند. خود واقعی و خود ایده‌آل از انواع خودها هستند. خود واقعی آن خودی است که انسان در

واقعیت با آن روبه‌رو می‌شود (گیدنز، ۱۳۷۸: ۲۰) و خود ایده‌آل تمام آن چیزهایی است که انسان دوست دارد، داشته باشد (راجرز، ۱۳۹۰: ۵۱۱). چون خود ایده‌آل به صورت کامل و قطعی دست‌نیافتنی است، یک کشمکش درونی در افراد جامعه به وجود می‌آید. مروری بر گزارش‌های علمی انجام‌شده در زمینه مقایسه دو مفهوم خود ایده‌آل و خود واقعی نشان می‌دهد هرچه فاصله خود واقعی با خود ایده‌آل بیشتر باشد، فرد از اضطراب، ناامنی، ناسازگاری، عدم‌پذیرش خود و دیگران و آشفتگی بیشتری رنج می‌برد (بیابان‌گرد، ۱۳۷۶: ۱۴۴)، در مقابل هرچه اختلاف خود واقعی تا خود ایده‌آل کمتر باشد فرد از سلامت و احساس احترام بیشتری نسبت به خود برخوردار است (پارسا، ۱۳۷۵: ۱۵۳).

واکاوی مطالعات داخل و خارج از کشور نشان می‌دهد که مطالعه فاصله خود واقعی تا خود ایده‌آل ضرورت دارد؛ وجود فاصله خود واقعی تا خود ایده‌آل می‌تواند باعث انصراف تحصیلی دانشجویان، ناهنجاری، هیجانات منفی، نارضایتی از زندگی، واکنش‌های غیرمنطقی و در نهایت کیفیت زندگی پایین در افراد شود (کثیری و همکاران، ۱۳۹۴: ۱۴۲، البرزی و دشت بزرگی، ۱۳۹۷: ۲۵۳؛ صمد زاده و عبدالوند، ۱۳۹۷: ۹۱). آسیب‌پذیری شغلی، فردی، اجتماعی، اقتصادی از جمله پیامدهای فاصله خود واقعی و خود ایده‌آل برای فرد و جامعه است (کثیری و همکاران، ۱۳۹۴: ۱۴۲).

از سوی دیگر تفسیر این فاصله از دید دانشجویان اهمیت دارد، به این دلیل که پژوهش و شناخت ذهن دانشجویان، نخستین گام برای آموزش و اصلاح تغییرات نامطلوبی است که جامعه‌پذیری در ذهن افراد بوجود آورده است. آموزش عالی همان است که قرار بود زندگی ما را با همه موجودات هماهنگ کند (نداف و بات، ۲۰۱۶: ۱)، اما مطالعات نشان داد افراد تحصیل‌کرده آن‌طور که باید، از ادامه تحصیل خود احساس عزت نفس نداشتند (دویگان و گولک، ۲۰۱۲: ۱۱۱۵). وقتی خیل وسیعی از افراد جامعه تحصیلات تکمیلی را به عنوان خود ایده‌آل در نظر گرفتند به دنبال آن فرصت‌های اقتصادی برای این قشر کاهش یافت (سینگ، ۲۰۱۶: ۳۲۲۲). قریب نیمی از جوانان تحصیل‌کرده، طرد اجتماعی عینی (محرومیت چندگانه و مزمن مادی و غیرمادی) یا طرد ذهنی (احساس بیرون‌افتادگی و محرومیت اجتماعی) شدید را در مسیر زندگی خود، تجربه کرده بودند (روحانی و انبار لو، ۱۳۹۷: ۹۳)، اما نتوانستند به جایگاه مطلوب خود در جامعه دست یابند (علی‌پور، ۱۳۹۱: ۵). اگرچه در مقطع تحصیلات تکمیلی دانشجویان مایل هستند خود واقعی خود را به نمایش بگذارند و در برابر خود ایده‌آل

خویش مغلوب نشوند (سلیمی، ۱۳۹۷: ۷)، اما شکست می‌خوردند به این دلیل که تصور درستی از رشته تحصیلی خود و بازار کار آن نداشتند (ابراهیمی، قلی زاده علی پور، ۱۳۹۴: ۱۹۵، دویگان و گولک، ۲۰۱۲: ۱۱۱۵) و به تبع دانایی افرادی که تحصیلات دارند، به توانایی منجر نشده است (وایت، ۱۹۷۲: ۶۹).

با این وجود، جامعه ایرانی خود ایده‌آل تحصیل‌کرده‌ای برای جوانان ترسیم می‌کند (حمزوی، باقریان و مظاهری، ۱۳۹۴: ۸۴)، در راستای این ایده‌آل‌سازی بود که میل وافر به ادامه تحصیل در میان افراد جامعه به وجود آمد تا جایی که کمتر کسی خود ایده‌آلی را بدون ورود به مقاطع تحصیلات دانشگاهی تصور می‌کرد (کلانتری، رستمعلی‌زاده و نسیم‌افزا، ۱۳۹۲: ۱۱۱).

مشغولیت جامعه به تحصیلات عالی باعث عدم رشد خلاقیت شده (ربانی، هاشمیان‌فر و چینی، ۱۳۹۰). و از سوی دیگر باعث می‌شود، انسان نتواند خود واقعی خویش را پرورش دهد. در نتیجه، انسانی که به دنبال خلق تصور ایده‌آل از خویش بوده (رایمکن، ۱۳۸۷) و خود واقعی‌اش در جریان جامعه‌پذیری از اصالت، یگانگی و یکپارچگی خارج شده (گیدنز، ۱۳۷۸: ۲۰) با فاصله بین خود واقعی و خود ایده‌آل مواجه می‌شود. با این وجود می‌توان به کاهش این فاصله امیدوار بود؛ چرا که خود واقعی و خود آرمانی قابلیت آموزش، توسعه و تغییر را دارند. این مطالعه به مثابه یک گام کوچک، تلاش می‌کند به تفسیر فاصله بین خود واقعی و خود ایده‌آل در فرایند تحصیلات دانشگاهی در تجربه زیسته دانشجویان و دانش‌آموختگان پرداخته و به این پرسش پاسخ دهد که واقعیت تحصیل چه جایگاهی در تجربه فاصله خود واقعی تا خود ایده‌آل دارد؟

حساسیت نظری

احساسات و عملکردهایی که مربوط به خود واقعی است، در شکست‌ها، خود فرد را مقصر می‌دانند. تجسم خود واقعی، خوب یا بد بودن از دید دیگران تصویر می‌شود. خود واقعی با ساختار اجتماعی پیوند دارد. تحت تأثیر تغییرات جوامع بوده و با دیدگاه تعامل نمادین سازگار است (هیگینز، ۱۹۸۷: ۳۶۹). خود ایده‌آل نمایانگر امیدها، رویاها و آرزوها یا مهارت‌ها، صفات و دستاوردهایی است که فرد آرزو دارد به دست آورد (هیگینز، ۱۹۹۷: ۱۲۸۰). افراد بر اساس ایده‌آل‌های خود، انتخاب می‌کنند. خواه خود ایده‌آل اهداف درونی فرد باشد یا دیگران از بیرون

برای فرد تعریف کرده باشند، می‌توان گفت آرزوهای مبهم و خاموش، رویاها و آرزوهای افراد یک عملکرد نظارتی قدرتمند را انجام می‌دهد. مردم مایل هستند، در خود تغییر مثبت ایجاد کنند. مایل هستند، رشد کنند و ناخودآگاه به دنبال این هستند که اختلاف بین خود واقعی و خود ایده‌آل خویش را برطرف کنند (کنی، ۱۹۵۶: ۳۱۵).

کنش متقابل نمادین انسان را متفکر می‌داند. انسان متفکر خود را می‌فهمد و خود را می‌سازد. می‌تواند معانی را یاد بگیرد و در کنش‌های متقابل خود به کاربرد و آن را بر پایه تفسیر خود از موقعیت‌ها تغییر دهد (ریتزر، ۱۳۷۹: ۲۶۷). خود نتیجه یک رابطه دیالکتیک بین من و جامعه، فراتر از هر دو است (تنهایی، ۱۳۸۸: ۱۱۵). افراد بر اساس اینکه دیگران در مورد آنها چه نظری دارند یا با آنها چگونه رفتار می‌کنند، در مورد خود اظهارنظر می‌کنند و خود واقعی‌شان شکل می‌گیرد (توسلی، ۱۳۷۰: ۱۷۸). خود ایده‌آل معرف ایده‌آل‌های افراد است. آن چیزی است که فرد دوست دارد، داشته باشد (رابرتسون، ۱۳۸۵: ۹۹، هیگینز، ۱۹۸۷: ۳۶۹). از دید نظریه ناهم‌خوانی خودها هیگینز، ناهم‌خوانی بین خودهای واقعی و ایده‌آل نشانگر وجود فاصله بین خود واقعی و ایده‌آل او است (هیگینز، ۱۹۹۷: ۱۲۸۰).

روش‌شناسی پژوهش

مطالعه حاضر به روش کیفی با رویکرد پدیدارشناسانه انجام شده است. روش گردآوری داده‌ها مصاحبه نیمه‌ساخته‌یافته و روش تفسیر آنها، پدیدارشناسی تفسیری با تکنیک توصیف ضخیم کلیفورد گیرتز است. تأمین اطمینان‌پذیری تحقیق از طریق درگیری طولانی مدت پژوهشگر با فضای پژوهشی و مشاهدات مداوم او در محیط پژوهش از جمله اعتمادسازی با افراد موضوع پژوهش و دریافت نظر برخی از شرکت‌کنندگان در پژوهش، درباره اعتبار یافته‌ها و تفسیرها انجام شد. با کدگذاری ناشناس، تحلیل مجدد داده‌ها و توافق بین کدگذاران پژوهش، صورت گرفت تا ثبات پاسخ‌ها و پایایی حاصل شود. برای تفسیر مضامین شش مرحله نزدیک‌شدن به داده‌ها، به دست آوردن کدهای اولیه، تفسیر تم‌ها، مرور تم‌ها، نام‌گذاری تم‌ها و مستندسازی وضع شد. منطق حاکم بر تفسیرهای پدیدارشناسی این است که حجم نمونه بر اساس اشباع داده‌ها تعیین شود. در این مطالعه پس از مصاحبه با نفر سی و هشتم، اشباع حاصل شد. برای حفظ اصل محرمانگی از اسامی مستعار برای شرکت‌کنندگان استفاده شد:

جدول ۱. شرکت کنندگان پژوهش

سن	جنسیت	وضعیت تاهل	سطح تحصیلات	وضعیت تحصیلی		
۳۴	مرد	متاهل	دکتری	دانشجو	بهر روز	۱
۳۵	زن	مجرد	دکتری	دانشجو	زهرا	۲
۳۱	مرد	مجرد	دکتری	دانشجو	احسان	۳
۳۰	مرد	متاهل	دکتری	دانشجو	محمد امیر	۴
۳۰	مرد	مجرد	دکتری	دانشجو	علی	۵
۴۰	مرد	متاهل	دکتری	فارغ التحصیل	سلیمان	۶
۳۴	مرد	متاهل	کارشناسی ارشد	فارغ التحصیل	امیرحسین	۷
۳۴	مرد	متاهل	کارشناسی ارشد	فارغ التحصیل	کیان	۸
	مرد	متاهل	دکتری	فارغ التحصیل	نیما	۹
۳۴	زن	مجرد	دکتری	دانشجو	شیدا	۱۰
۳۲	زن	ازدواج ناموفق	کارشناسی ارشد	فارغ التحصیل	فاطمه	۱۱
۳۷	زن	متاهل	کارشناسی	فارغ التحصیل	سمیه	۱۲
۳۴	زن	مجرد	کارشناسی ارشد	فارغ التحصیل	ریحانه	۱۳
۲۹	زن	متاهل	کارشناسی ارشد	دانشجو	شادی	۱۴
۳۵	زن	متاهل	کارشناسی ارشد	فارغ التحصیل	هدی	۱۵
۴۰	مرد		دکتری	فارغ التحصیل	مجید	۱۶
۳۶	زن	مجرد	کارشناسی ارشد	دانشجو	سیمین	۱۷
۲۹	زن	مجرد	دکتری	دانشجو	سمانه	۱۸
۳۳	زن	مجرد	کارشناسی ارشد	فارغ التحصیل	سهیلا	۱۹
۳۷	زن	مجرد	کارشناسی ارشد	فارغ التحصیل	فریده	۲۰
۳۴	مرد	متاهل	کارشناسی ارشد	فارغ التحصیل	پویان	۲۱
۳۳	زن	متاهل	کارشناسی ارشد	دانشجو	فریبا	۲۲
۳۴	زن	مجرد	کارشناسی ارشد	فارغ التحصیل	پریسا	۲۳
۲۷	زن	متاهل	کارشناسی	فارغ التحصیل	ستوده	۲۴
۳۶	زن	متاهل	کارشناسی ارشد	فارغ التحصیل	فاطمه	۲۵
	زن	متاهل	کارشناسی ارشد	فارغ التحصیل	زهرا	۲۶
۳۰	زن	متاهل	کارشناسی ارشد	فارغ التحصیل	فریبا	۲۷
۳۳	زن	متاهل	کارشناسی ارشد	فارغ التحصیل	فاطمه	۲۸
۲۹	مرد	مجرد	کارشناسی ارشد	فارغ التحصیل	محسن	۲۹
۲۵	زن	مجرد	کارشناسی ارشد	دانشجو	شرمینه	۳۰

ادامه جدول ۱. شرکت‌کنندگان پژوهش

سن	جنسیت	وضعیت تاهل	سطح تحصیلات	وضعیت تحصیلی	نام	شماره
۲۵	زن	مجرد	کارشناسی ارشد	دانشجو	مریم	۳۱
۳۴	زن	متاهل	کارشناسی ارشد	فارغ‌التحصیل	آیدا	۳۲
۳۷	زن	متاهل	کارشناسی ارشد	فارغ‌التحصیل	فائزه	۳۳
۲۶	مرد	متاهل	دکتری	دانشجو	حامد	۳۴
۳۵	زن	مجرد	کارشناسی ارشد	فارغ‌التحصیل	نازنین	۳۵
۳۳	مرد	مجرد	دکتری	فارغ‌التحصیل	سعید	۳۶
۲۶	مرد	مجرد	کارشناسی ارشد	فارغ‌التحصیل	حامد	۳۷
۲۹	مرد	مجرد	کارشناسی ارشد	فارغ‌التحصیل	یاسر	۳۸

یافته‌های پژوهش

در این مطالعه درک مشارکت‌کنندگان از سیر تحول مفهوم خود واقعی در مسیر تکامل به سوی خود ایده‌آل یا دورشدن از خود ایده‌آل طی تحصیلات دانشگاهی تفسیر می‌شود، توصیف واحدهای معنایی و تم‌های پدیدارشده در زیر آمده است:

سه گانه خود واقعی غیر مادی، مادی و تعاملی پیش از واقعیت تحصیل

جمع‌بندی نظر شرکت‌کنندگان این مطالعه نشان داد، دانشجویان و فارغ‌التحصیلان تحصیلات تکمیلی سه نوع درک از خود دارند یا درک انتزاعی و غیرمادی از خود واقعی خویش دارند. به این ترتیب که باور مؤلفه تعریف خود واقعی است. خود واقعی برای جوانان در ارتباط با باورها تعریف می‌شود. زهرا خود را در ارتباط با خدا می‌داند: «یک بنده خدا که بیشتر تلاشم کسب رضایت خدا بوده». گاه خود واقعی در ارتباط با شخصیت تعریف می‌شود. سمانه و امین و حامد برای تعریف خود واقعی، شخصیت‌های خود را توصیف می‌کنند: «فردی ایده‌آل‌گرا در ساختن زندگی‌م هستم، از طرفی بسیار پرنرزی و دل‌مهربونی دارم، مهربان و مردم‌دار». امین خود فردی می‌داند که دوست دارد: «خیرش به دیگران برسد گرچه خودش به آرزوهایش نرسیده». فربیا و فائزه نکات منفی شخصیت خود را یاد دارد و خود را «داری وسواس فکری، افسرده، نظم پایین» می‌داند. شرمینه شخصیت خود را توانمند می‌داند: «من توانایی‌های بسیاری دارم و یادگیری فوق‌العاده در هر زمینه‌ای که بشود یاد گرفت»، برعکس زهرا، شرمینه خود را توانمند نمی‌داند: «فردی با ایده‌های زیاد که انرژی به ثمر رساندن همه را ندارد». فائزه هم همین

برداشت را از خود واقعی خود دارد: «جوانی که دوران جوانی را خوب شروع کرد، اما از فرصت‌هایی که می‌شد بهتر استفاده شو، دچار اشتباهاتی شد که موفقیت را کمی عقب برد». زهرا و یاسر خود را در ارتباط با دیگران تعریف می‌کنند. رضایت دیگران برایشان مهم است و خودشان را طوری تعریف می‌کنند که دیگران به آنها القاء کرده‌اند. مجید خود را آرام، صبور و مهربان دانسته و به وضوح اشاره کرد که «بقیه می‌گویند». زهرا گفت: «دوست دارد اطرافیانش را راضی نگه دارد». این دیگران مهم اغلب مشخص نیست و در اطرافیان به طور کلی خلاصه می‌شود، مثل نقل قولی که از زهرا آورده شد، اما در برخی موارد مانند پویان دیگران مهم خانواده فرد و به طور مشخص پدر و مادر فرد هستند: «عاشقانه پدر و مادرش را دوست می‌دارد» یا ستوده از همسرش به عنوان دیگران مهم نام می‌برد و می‌گوید: «با همسر منوز متعادل نشده‌ایم». دیگران مهم برای برخی، جامعه و همشهریانشان است. پریسا می‌گوید: «فعال اجتماعی و دارای دغدغه هستم». یا به طور نمونه، هدی در تعریف خود از خود واقعی خویش، این طور تعریف می‌کند که خود را «یک شهروند مظلوم می‌داند».

گروه دیگر، ابعاد مادی خود واقعی خود را درک می‌کنند. نقش حرفه‌ای خود را مطرح می‌کنند، محل زندگی خود را بیان می‌کنند، جنسیت یا انسان بودن خود را واقعیت خود می‌دانند. به طور نمونه سعید خود را یک «مرد» یا محسن خود را یک «فرد» می‌داند و نازنین هم حرف خود را ذکر می‌کند: «یه مهندس کامپیوتر و متخصص هوش مصنوعی که دوست داره کارهای بزرگ بکنه و به کارمندی راضی نیست». در این بین گروهی هم هستند که برای تعریف خود واقعی ایده‌آل خود را مثال می‌زنند. این گروه در حقیقت به درستی نتوانسته‌اند تفاوت واقعیت و ایده‌آل را تمیز دهند. سهیلا: «برای دکتر شدن تلاش می‌کنم». حامد می‌گوید: «دوست داشتم کسب و کار و شرکت خودم رو داشته باشم» یا ریحانه اشاره دارد «من دوست داشتم به عنوان مشاور در یک بیمارستان با درآمد خوب به ماروانشناسان اهمیت داده می‌شد و می‌توانستم کار خوب و رضایت‌بخش داشته باشم، اما متأسفانه هر جا برای کار می‌روم می‌گویند روانشناسان بازاریاب‌های خوبی هستند و مشاورهای خوب هم ما رو به عنوان تازه کار قبول ندارند». از این رو خود واقعی می‌تواند انتزاعی، تعاملی یا مادی تعریف شود.

دو گانه خود ایده‌آل مادی و غیرمادی پیش از واقعیت تحصیل

پیش از واقعیت تحصیل جوانان تصور می‌کنند، می‌توانند ایده‌آل خود را به واقعیت نزدیک کنند. یک گروه از دانشجویان تمایل داشتند، وضعیت مادی بهتری در جامعه داشته باشند. نیما، کیان و امیرحسین درآمد بیشتری را برای خود آرزو داشتند. کیان اشاره داشت: «دوست داشتم در کنار درسم درآمد بهتری داشتم، ولی شرایط درس این اجازه را نمی‌دهد». سهیلا دوست داشت استقلال مالی داشته باشد. پویان، سمانه، شیدا، فاطمه و سمیه دوست داشتند جایگاه علمی-تخصصی در رشته مورد علاقه خود داشته باشند. پویان گفت: «دوست داشتم استاد دانشگاه باشم. استاد دانشگاه بودن اعتبار دارد. بچه‌هایت در آینده به تو افتخار می‌کنند. به اندازه دکترای پزشکی ارزشمند هست». یا سمانه اشاره کرد: «دوست داشتم دکتری حقوق داشته باشم». برخی از جوانان تمایل دارند در مقطعی که تحصیل می‌کنند، حرفه‌ای باشند و مهارت کافی را برای رفع مشکلات مردم به دست آورند. خواست نازنین این بود که یک پژوهشگر عالی باشد. حامد خود ایده‌آل خویش را این طور بازگو کرد که: «دوست داشتم استاد دانشگاه و یک کارآفرین خودساخته باشم. در تحصیل خود به قدر پیشرفت کنم که بتوانم مهارتی داشته باشم و اشتغال‌زایی کنم». بخشی از این گروه مانند سیمین و فریده و محسن موقعیت مناسبی دارند، اما هنوز به ایده‌آل خود دست نیافته‌اند یا در رشته دیگری تحصیل می‌کنند یا شغلی را برای خود مدنظر داشتند که نتوانستند به آن برسند. مشاغلی چون استادی دانشگاه، دبیری ورزش، ارائه خدمت در بیمارستان، وکالت، قضاوت، استاد صنایع دستی، دندانپزشک، آشپز، کارآگاه خصوصی و پزشک از مشاغل دست نیافتنی شرکت‌کنندگان بود، اگرچه برخی از آنها شغل مناسبی هم داشتند. سیمین اظهارداشت: «دوست داشتم استاد سوزن دوزی سنتی بودم، اما مشاور هستم». محسن گفت: «من عاشق شیمی هستم اگر کار مناسب با این رشته پیداکنم» یا فریده گفت: «دوست داشتم استاد دانشگاه باشم».

گروه دوم، فارغ‌التحصیل رشته تحصیلی خود نیستند، اما ایده‌آل‌هایشان غیرمادی است و از خود انتظار بیشتری داشتند. ریحانه گفت «دوست داشتم وقتی به زندگی‌ام نگاه می‌کنم ببینم که از بیشتر ظرفیت‌هایی که در اختیار داشته‌ام بهترین استفاده را کرده‌ام، اما این طور نشد خیلی مواقع درست رفتار نکردم یا درست انتخاب نکردم». شادی ایده‌آل خود را در ارتباط با خدا بیان کرد که: دوست داشتم نسبت به خدا یقین داشتم». هدی می‌گوید: «دوست داشتم بیشتر می‌توانستم مشکل‌گشایی کنم البته سعی خودم را می‌کنم، اما در نهایت به نظر من کافی نیست و ما

خیلی از اوقات خود را هدر می‌دهیم» یا نظر امیرحسین این بود که: «دوست داشتم یک پرنده باشم. آزاد و رها».

واقعیت تحصیل

شرکت‌کنندگان از زندگی خود ناراضی نبودند، اما شرکت‌کنندگان تحصیل کرده پاسخ دادند امروز همان نیستند که تصور داشتند و اظهار داشتند که امروز به آرزوی خود نرسیده‌اند و خود واقعی‌شان با خود ایده‌آل‌شان تفاوت دارد. اگرچه بیش از نیمی از جوانانی که تحصیل دانشگاهی را تجربه کرده بودند، شغل مرتبط با رشته تحصیلی خود را نداشته و دست کم یک بار تغییر رشته داده‌اند، اما از دید شرکت‌کنندگان، تحصیل به جوانان انگیزه می‌دهد و هر چه به تحصیل بیشتر ادامه داده‌اند، کمتر احساس ناامیدی کردند. نزدیک به نیمی از شرکت‌کنندگان فکر می‌کردند اگر برخی افراد نبودند یا برخی اتفاقات در زندگی‌شان نمی‌افتاد، می‌توانستند بهتر باشند. شرکت‌کنندگان خود را فرد موفق می‌دانستند، اگرچه ساختار و فرهنگ اجتماعی که در آن زندگی می‌کردند آنها را فرد موفق به حساب نمی‌آورد. مسئله پژوهش اینجا نمود پیدا کرد که نزدیک به نیمی از شرکت‌کنندگان اظهار داشتند از این که به آنچه دوست دارند نرسیده‌اند احساس گناه می‌کنند و تصور می‌کنند وقت خود را هدر داده‌اند و مقصر این فاصله را خودشان می‌دانند.

افزایش درک شخصیت خود پس از واقعیت تحصیل

جوانان تحصیل کرده که با واقعیت تحصیل مواجه شده‌اند، در تعریف خود واقعی، تیپ‌های شخصیتی متفاوتی را برای تعریف خود بیان می‌کنند. تیپ‌های روانشناختی، اولویت‌های روانشناختی افراد را در زندگی نشان می‌دهد. به نظر می‌رسد کم و بیش در شناخت خود، زمان صرف کرده‌اند؛ چرا که حتی برخی از اصطلاحات علم روان‌شناسی برای تعریف خود استفاده کرده‌اند و خود را «پرانرژی و برون‌گرا، پرتلاش، با اخلاق، وظیفه‌شناس، قدرشناس، نوع‌دوست و گاه حتی روان‌رنجور و افسرده» دانستند. تحصیل توانسته است توجه آنها را به خود جلب کند. به خودشان فکر کرده‌اند و درباره شخصیت خود مطالعه کرده‌اند. گروهی نیز در تعیین خود واقعی، به مادی‌گرایی در دو سطح مثبت و منفی خویش اشاره داشتند. به طور مثال زهرا: «مادیات برای من اهمیت چندانی ندارد». شیدا نیز خود را چنین تعریف کرد: «مطالعه کم

است چون کتاب گران است و کتابخانه‌ها در دسترس نیستند». وی به صورت غیرمستقیم پیشرفت علمی خود را منوط به داشتن درآمد کافی دانسته است. درآمدی که در کنار آن با توجه جامعه به رفع نیاز دانشجویان همراه باشد، اما بهروز در پاسخ به پرسش تعریف از خود واقعی-اش به طور مستقیم به نبود مادیات توجه دارد و تحصیل را به طور کامل کنار گذاشته و دغدغه مهم جوانان تحصیل کرده را در دو وجه نیاز به اشتغال و نیاز به تأمین مالی بیان کرد: «بیکارم و پول نیاز دارم».

شناخت ضعف‌های ساختاری پس از واقعیت تحصیل

خود ایده‌آل دانشجویان خودی است عزت‌مند و قابل احترام که جامعه واقعی را به خوبی نمی‌شناسد و مواجهه با واقعیت، با نارضایتی همراه است. خود واقعی، آنها را از خود آرمانی دور می‌کند. نسبت به واقعیتی که در آینده انتظارشان است، آگاهی پیدا می‌کنند. یک واقعیت نادرست جایگزین یک آرمان نادرست می‌شود. به این ترتیب، توجه به موقعیت اجتماعی و درآمد مناسب جایگزین توجه به داشتن نقش مهم در جامعه می‌شود. مریم اشاره می‌کند: «حیف نیست آدم عمرشو واسه مدرکی بزاره که قراره لاش سبزی بیچن». او متوجه شد با تحصیل به خواسته خود نرسیده است و مدرک تحصیلی تنها کاغذ پاره‌ای است که از نظر جامعه ارزشی ندارد و به دیگران توصیه می‌کند عمر خود را برای این علم کاغذی نگذارند. سیمین در مصاحبه خود ذکر کرد که: «توی این دانشگاه‌ها هیچی به آدم اضافه نمیشه...» این نشان می‌دهد او انتظار داشت با ورود به دانشگاه به سطح مهارتش اضافه شود، اما در واقعیت این طور نیست و توصیه می‌کند با این امید وارد دانشگاه نشوند.

تصور بر این است که دانشگاه کنشگران فاقد مهارت و جایگاه اجتماعی را به کنشگرانی دارای مهارت و جایگاه اجتماعی تبدیل می‌کند، اما شرکت‌کنندگان پس از مواجه شدن با واقعیت تحصیل، دریافته‌اند تحصیل به تنهایی نمی‌تواند نقش مؤثری در موفقیت آنها داشته باشد و خانواده است که می‌تواند به فرد کمک کند. پس از کسب این آگاهی، توجه خود به خانواده بیشتر می‌شود. نکته این است که هیچ کس پیش از واقعیت تحصیل خود ایده‌آل را در خانواده توصیف نکرد، اما پس از تحصیل در تعبیر به خانواده اشاره می‌کنند. فرناز گفت: «من عضوی از یک خانواده خوب و صمیمی هستم». از طرفی دانشجویانی هستند که قدرت شانس را باور کرده‌اند چرا که می‌بینند با وجود شایستگی‌های فردی در به دست آوردن شغل نتوانسته‌اند موفق

باشند و دانشجویانی از آشنایان آنها با مدارک غیرمرتبط و یا مدارک پایین تر توانسته‌اند موفق‌تر از آنها عمل کنند یا افرادی در شرایط مساوی بدون هیچ ارجحیتی از نظر دانشجویان توانسته‌اند موفق‌تر باشند. پس تقصیر را به گردن شانس می‌اندازند. محسن اشاره دارد: «هر قدر هم تلاش کنی باز بستگی دارد سرنوشت تو و اقبال چه باشد و بتوانی در رشته‌ات کار پیدا کنی یا نه».

دلایل دور شدن خود واقعی از خود ایده‌آل پس از واقعیت تحصیل

خود واقعی و خود ایده‌آل با یک امر مشترک بنام واقعیت اجتماعی پیوند دارند. واقعیت اجتماعی شیوه عمل، فکر و احساس است که بیرون از فرد وجود داشته، از نیرویی اجباری برخوردار است و خود را بر فرد تحمیل می‌کند. واقعیت اجتماعی در بحث این مطالعه واقعیتی است که بر ایده‌آل فرد تحمیل و موجب تغییر در آن می‌شود.

دوگانگی علم و پول: کنش‌های دیگران پس از پذیرش در دانشگاه و حتی پیش از آن برای جوانان بسیار اهمیت دارد. دانشجویان انتظار دارند در جامعه، پس از اتمام تحصیل به یک فرد تحصیل کرده اهمیت بدهند و اعتبار قائل شوند. دانشجویان انتظار دارند جامعه به آنها احترام بگذارد چرا که «علم برتر از ثروت» بلکه ذهن‌شان شده است. می‌پندارند کنش‌ورزی دیگران نیز باید در همین راستا باشد، اما از دید همه این طور نیست، تحصیل علم در ذهن برخی از شرکت‌کنندگان لزوماً همراه درآمدزایی نیست و فردی که تحصیل را انتخاب می‌کند، می‌داند که باید زمانی را صرف علم کند، بدون این که درآمدی داشته باشد. برای نمونه علی اظهار داشت: «من تو کارآموزی دیپلمم... همون هفته اول با... دعوا افتادم نزدیک بود بزنمش ... روزی دو بار می‌گفت کف رو جارو بزن، کارآموزی... کار یاد نمیدن فقط ازت کار میکشن... گفتم... کارآموز گرفتی کارگر که نگرفتی...» یا ریحانه اشاره داشت: «من فکر می‌کنم بعضیا برای انتخاب رشته و اینکه آینده می‌خوان چیکار بکنن دقیق تحقیق و تامل نکردن... به نظرم این طور آدم‌اگه رشته شون رو دوست ندارند بهتره بیخیالش بشن و برن تو کار آزاد»

سوءتعبیر عاملیت و ساختار از کارکرد واقعیت تحصیل: شرکت‌کنندگان، کارکرد نهاد آموزش عالی را به درستی درک نکرده‌اند. به نظر برخی از آنها، دانشگاه تنها مکانی برای تحصیل نیست. مکانی‌ایست که می‌تواند زمینه را برای افراد در هر مسیری که اراده کنند و بخواهند آن را ادامه دهند، فراهم می‌کند. می‌تواند مکانی برای تفریح، هنر، ورزش، کسب درآمد و به طور کلی درس نخواندن باشد. حمید اشاره داشت «دانشگاه مکانی برای خوش‌گذرونی...» یا امیرحسین

اشاره داشت: «هر چی استعداد دارین شکوفا کنین مثلاً من و دوستانمون بیشتر از ۴۰۰ کلیپ کوچیک و بزرگ طنز ساختیم و توی دانشگاه معروف شدیم و آخرش هم تونستم یه فیلم کوتاه واسه دانشگاه درست کنم» حتی از دید دانشجویان، دانشگاه می‌تواند محلی برای آماده‌سازی افراد برای کسب درآمد باشد، به شرط آنکه خود را محدود به درس خواندن نکنند. ضعف آموزش و پرورش در بخش پرورش یکی از مهم‌ترین ضعف‌های ساختاری است که به فاصله خود واقعی تا خود ایده‌آل دامن می‌زند. آموزش و پرورش نتوانسته در دوران اخیر ایده‌آل مناسبی برای دانش‌آموزانی که امروز دانشجو شده‌اند، بسازد. محمد امیر: «من خیلی به ادبیات علاقه داشتم ولی معلم‌ها به ویژه معلم ریاضی‌مان یک طوری برخورد که انگار دانش‌آموزان ضعیف می‌روند ادبیات. البته اون موقع همین تفکر هم وجود داشت. همه مون فقط درس خوندم اگر ما گروه‌های جهادی نرفته بودیم هیچی بلد نبودیم». این که جوانان، فراری از علوم عقلی و نظری و بی‌بهره از علوم کاربردی بار آمدن به طور قطع تقصیر آنها نیست. بیتا اشاره داشت: «تفاقم خیلی هم لازمه این درسا، اما... مشکل از سیستم آموزش و پرورشه بیشتر، نه وزرات علوم. البته این نظر منه. به نظرم سیستم آموزشی از پایه خرابه... به ما می‌گفتند دبیرستان یک قیف هست که تمام فشار سر کنکور می‌آید بعد دانشگاه دیگه راحت باشید خواستید درس بخونید یا نه کسی کارتون نداره واقعا هم همین بود».

شناخت تجربه افراد از کاهش فاصله خود واقعی تا خود ایده‌آل: راهکارهای سه‌گانه

انگیزشی، کاربردی و اقتصادی

انگیزشی: تلاش بیشتر و همت بلند داشتن در افراد می‌تواند این فاصله را کاهش دهد. شیدا گفت: «من هر بار موفق نمی‌شوم تلاش بیشتر می‌کنم تا به خود ایده‌آل دست یابم و دوست دارم بیشتر تلاش کنم. خودم شخصا هفت بار کنکور دکترا شرکت کردم خسته شدم، اما ناامید نشدم البته هیچ وقت به خودم نگفتم که که مثلاً دکترا در سطح تو نیست یا تو قبول نمی‌شوی هر بار ایرادات خودم را تفسیر کردم و از خدا کمک خواستم». یا امیر حسین اشاره داشت: «این که دکترای پزشکی قبول نشدم باعث شد انعطاف‌پذیرتر باشم البته اولش برای خودم و خانواده سخت بود ولی بعد دیدم حسابداری هم رشته خوبیه می‌دونید باید خودتان را با شرایطی که پیش می‌آید تطبیق بدهید. قرار نیست همه چیز همون بشه که می‌خواهیم آگه نشد یک راه دیگه را انتخاب کن مثلاً الان من می‌تونم دکترای حسابداری بشم».

کاربردی: در بحث کاربردی یا مهارت‌آموزی، دانشجو نمی‌تواند خود واقعی‌اش را قانع کند که مطالب آموزنده‌ای را فرا می‌گیرد که آموختن آنها برای او ضرورت دارد. به طوری که در آموزش عالی انواع علم از لحاظ آموزشی و کاربردی از هم تفکیک نمی‌شوند. این که علوم نظری چه کاربردی دارد، برای دانشجو مبهم است. عناوین دروس با خروجی نهایی آنها سازگار نیست. اگر دانش‌آموزان می‌دانستند قرار است چه رشته‌ای بخوانند، قدری از مشکلات را مرتفع می‌کرد و ایده‌آل در ذهن خود نمی‌پروراندند. برای نمونه محمد سلمان اشاره دارد: «چی می‌شد همین رو دو دسته می‌کردن؟! یه دسته کسایی که می‌خوان این... رو یاد بگیرن، یه دسته هم اونایی که حوصله درس ندارن و دنبال کار فنی اند!! باید هرکس بداند می‌خواهد چه رشته‌ای بخواند محتوای دروس را باید در اختیار دانش‌آموزان دبیرستانی بگذارند».

اقتصادی. دست یافتن به مادیات پس از مواجه شدن با تحصیل در کاهش فاصله خود واقعی تا خود ایده‌آل اهمیت دارد: «شغل و زندگی متناسب داشتن»، «درآمد کافی»، «کار خوب داشته باشم در رشته خودم با درآمد خوب» و «درآمد خوب باشد و وضع اقتصاد بهبود یابد»، «اوضاع زندگی همه مردم بهتر شود» و «به فرصت مطالعاتی بروم و در کشور خارجی برای آینده‌ام گام بزرگی بردارم». از نظر فاطمه، «موقع تحصیل آدم باید بدون رشته‌اش فردا در به چه درد می‌خوره، اصلا براش کار هست؟»

مثلث سلامت معنوی، خودکارآمدی و رضایت از اکنون مؤثر بر نزدیک کردن خود به خود ایده‌آل پس از گذراندن واقعیت تحصیل

سلامت معنوی: دانشجویان آرامش درون را عامل شادی و رضایت از زندگی دانسته آن را به مثابه کاهنده فاصله خود واقعی تا خود ایده‌آل در نظر می‌گیرند. از نظر سمانه، ریحانه، فاطمه، رضایت خدا، رضایت امام زمان (عج) و دست یافتن به آرامش حقیقی از درون، می‌توانند خود را به خود ایده‌آل‌شان نزدیک کنند و وقتی این فاصله کم می‌شود که خداوند راضی باشد. زهرا، ویدا، ریحانه، فاطمه، محمدمیر و بهروز دعاکردن را در کاهش فاصله خود واقعی تا خود ایده‌آل مؤثر می‌دانند. مؤلفه‌های دیگری مانند شادی، شکر خدا در هر صورت، صبور بودن، نیز از عوامل کاهش فاصله خود واقعی تا خود ایده‌آل است. داشتن صفات اخلاقی برخی از شرکت‌کنندگان (ویدا، زهرا، حامد و بهروز) کاهش فاصله خود واقعی تا خود ایده‌آل را در گرو افزایش ویژگی‌های خوب اخلاقی می‌دانند و معتقد هستند

گذر از واقعیت تحصیلات تکمیلی آنها را با ارزش‌ها آشنا تر کرده است. ویدا گفت: «در صورتی که صبورتر باشم و سریع از کوره در بروم و عاقلانه تصمیم بگیرم، همانی هستم که دوست داشتم باشم البته خیلی سخت است برای من که بتوانم این خصوصیات را در خودم دائمی کنم سال‌هاست تلاش می‌کنم».

خودکارآمدی. از دید گروهی از شرکت‌کنندگان پس از مواجهه با واقعیت تحصیل، آنچه در کاهش فاصله خود واقعی تا خود ایده‌آل تأثیر دارد، میزان احساس مفید بودن و کارایی شخصی است که به آن در قالب عباراتی مانند حل مسائل، یاد دادن، پیشرفت کردن و مفید بودن اشاره کرده‌اند. احساسی که در روان‌شناسی به آن خودارزشمندی می‌گویند. بدین معنا که افراد چه قدر احساس مفید بودن می‌کنند. چنانچه داود، «من همواره راضیم و هر روزی که احساس کنم مفید بودم رضایت‌بخش‌ترین روز زندگیم بوده است». همچنین دست یافتن به اهداف، عامل دیگری است که از دید پاسخگویان می‌تواند در کاهش فاصله خود واقعی تا خود ایده‌آل اهمیت داشته باشد. فریبا بیان کرد: «به درجات علمی بر مبنای فعالیت‌های پژوهشی رسیده باشم واقعاً تمام دغدغه من بالا بردن سطح علمی خودم است». همچنین سودا اشاره دارد: «زمانی که طبق برنامه مورد نظرم در حال رسیدن به اهدافم باشم» یا فهیمه گفت «در شرایطی که مزد زحمت‌هام رو بگیرم احساس می‌کنم به ایده‌آلم رسیده‌ام».

رضایت از اکنون: با وجود اینکه که برخی اظهار داشتند همین الان نیز از شرایط خود راضی هستند چون خیلی‌ها شرایط زندگی آنها را ندارند، اما رضایت خود را در مقایسه با دیگران و گرفتن نتیجه مثبت از این مقایسه تعریف می‌کنند. همچنین لذت بردن از حال و رضایت داشتن از زندگی از جمله گزاره‌هایی است که جوانان برای نزدیک شدن خود به خود ایده‌آل پیشنهاد دادند. کیان اظهار داشت: «به نظرم رضایت از زندگی لحظه حال است و دوست دارم از الان زندگیم لذت ببرم البته آینده‌نگر هم هستم».

سنخ‌شناسی تجربه شرکت‌کنندگان نسبت به دور شدن خود از خود ایده‌آل پس از

گذراندن واقعیت تحصیل

جوانان در ارتباط با تجربه فاصله خود واقعی تا خود ایده‌آل به طور کلی دو گروه را تشکیل می‌دهند: گروهی که تعدادشان نیز بیشتر است ناامیدی را به صورت مقطعی تجربه کرده‌اند و امیدوارند که این شکاف را با تلاش و پشتکار پر کنند و گروهی دیگر که تعدادشان کمتر

است ناامیدی را یک تجربه دائمی تلقی می‌کنند. از دید سلمان، علی، فریده، فائزه و پویان، افسردگی و ناامیدی اثر تجربه فاصله خود واقعی تا خود ایده‌آل است. از دید گروه دوم جوانان شرکت‌کننده در این مطالعه (بهروز، علی، یاسر، فاطمه، سمیه، محمد رضا، فریبا و شرمینه)، فاصله خود واقعی تا خود ایده‌آل همیشه منفی نیست. محمدرضا اشاره دارد: «برای فردی که دارای انگیزه ضعیف باشد، شکست در رسیدن به ایده‌آل‌ها به منزله ناامیدی و بسنده‌کردن به وضعیت فعلی است، ولی برای فردی با انگیزه به منزله عبرت و یافتن راهکار برای رسیدن به ایده‌آل هست». کیان نیز در همین رابطه فاصله خود واقعی تا خود ایده‌آل را دارای دو پیامد مثبت و منفی دانست: «ناامیدی مقطعی، تلاش بیشتر برای رسیدن به ایده‌آل». از دید برخی از شرکت‌کنندگان، نیز تلاش کردن مهم است حتی اگر به ایده‌آل خود نرسند. از نظر نازنین: «مهم حرکت در جهت ایده‌آل است. در غیر این صورت، سرخوردگی پیش می‌آید» و زهرا، مانده و امیرمحمد اشاره دارند: «پیامد فاصله تا خود ایده‌آل یأس آور است ولی گذراست». پریسا «تلاش مجدد» را نتیجه فاصله خود واقعی تا خود ایده‌آل دانست: «من هیچ وقت خسته نمی‌شوم، هرچند ممکن است به خواسته‌ام نرسم، اما باز تلاش می‌کنم سال‌ها کنکور دادم تا قبول شوم بالاخره پشتکار می‌تواند جای استعداد را بگیرد».

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر به مطالعه فاصله بین خود واقعی و خود ایده‌آل در فرایند تحصیلات دانشگاهی از رهگذر تفسیر تجارب زیسته دانشجویان و دانش‌آموختگان تحصیلات تکمیلی پرداخت و دریافت افراد پیوسته در حال تصمیم‌گیری از بین انواع مختلفی از مسائل هستند تا دریابند کدام یک از آنها واقعی است. این امر توسط یکی از خودها انجام می‌گیرد. بنابراین، خود ما به این امر وابسته است که می‌خواهیم چه باشیم و چه انجام دهیم. خود ما در حیطه قدرت ما است (وندروورف، ۱۹۶۷: ۲۴۹).

در تضاد با این نکته، مطالعه حاضر به این نکته دست یافت که خود افراد به طور کامل در اختیار قدرت آنان نیست. برای مثال افرادی این که کدام رشته تحصیلی و تا کدام مقطع تحصیل ادامه بدهند خیلی به انتخاب آن‌ها نیست. جامعه است که این اولویت‌ها را تعیین می‌کند. این نتیجه با بحث ارادی بودن تعیین هویت حرفه‌ای، هم‌سو نیست (یوسفی‌اقدام، ۱۳۹۴: ۶۵). نتایج مطالعه نشان داد شرکت‌کنندگان پس از مواجهه با واقعیت تحصیل، ساختار را قوی‌تر از اختیار

خود درک کردند. جوانان تحصیل کرده احساس می‌کنند با وجود تلاش برای رسیدن به خود ایده‌آل‌شان، این ساختار آموزش عالی است که به آنها اجازه نمی‌دهد به مطلوب خود دست - یابند. آنها به دنبال یافتن راه‌حلی برای دور زدن محدودیت‌های ساختاری آموزش عالی هستند تا بتوانند خود واقعی و خود ایده‌آل‌شان را به یکدیگر نزدیکتر کنند (سینگ، ۲۰۱۶: ۳۲۲۲).

وقتی مکان آموزشی وارد عرصه رقابت‌های اقتصادی می‌شود و زمانی که نظام قضایی حربه قانونی برای مقابله با سوءاستفاده‌کنندگان ندارد یا به هر دلیل امکان برخورد ندارد، در چنین شرایطی جامعه به انحراف نهادی کشیده می‌شود و حتی انحراف اشخاص می‌تواند پیامد انحراف نهادی باشد (ایتزن، ۱۳۹۶: ۲۳). از دید این مطالعه افراد برای فرار از این ناهماهنگی، ممکن است راه‌هایی را برگزینند که به نفع خودشان و جامعه نباشد. پس از تجربه واقعیت تحصیل، جوانان احساس می‌کنند که تحصیل برایشان امکان دستیابی به جایگاه معنوی (ارزش‌ها) و جایگاه اقتصادی را فراهم نمی‌کند. پس دو راه پیش رو دارند یا با تلاش بیشتر به جایگاه معنوی و نیز اقتصادی دست یابند یا خود ایده‌آل خویش را در قالب جایگاه علمی - اجتماعی در عین حفظ هویت فردی تعریف کنند. در غیر این صورت، محدودیت‌های اقتصادی - شخصی در نهایت، در قالب «عدم مشارکت و درگیری» کافی از طرف آنان در دوره بروز می‌کند (تقوی قره بلاغ و همکاران، ۱۳۹۳).

جوان ایرانی از جامعه توقع دارد علم را بهتر از ثروت بدانند، اما جامعه امروز برای علم به تنهایی و ثروت به تنهایی ارزش قائل نیست بلکه علمی نزد مردم اهمیت دارد که انسان را به لحاظ مادی توانمند کند. پس خود ایده‌آل جوان تحصیل کرده در ابتدا خودی است کارآمد اما خود واقعی او پس از اتمام تحصیل به طور معمول فاقد این ویژگی است. و این مسئله یافته‌های پژوهش‌های دیگر را که ارتباط بین سطح تحصیلات و بازده آن و جایگاه نخبگان جوان ایرانی در بستر جامعه را مطلوب ارزیابی نمی‌کنند (علی‌پور، ۱۳۹۱؛ روحانی و انبارلو، ۱۳۹۷)، را تأیید می‌کند.

اگرچه جامعه به دنبال ایجاد نگرش مثبت در افراد است، اما همیشه موفق نیست. تجربه جوانان تحصیل کرده نشان داد وجود فاصله خود واقعی تا خود ایده‌آل می‌تواند اثر مثبت یا منفی بر نگرش‌های افراد داشته باشد. از یک سو، می‌تواند انگیزه‌بخش باشد و از سوی دیگر می‌تواند باعث ناهنجاری و ناامیدی شود. در این رابطه بیشتر مطالعات انجام شده پیامد منفی فاصله خود واقعی تا خود ایده‌آل را نشان داده‌اند مسائلی همچون کیفیت پائین زندگی و نارضایتی از آن،

ناهنجاری (محمودآبادی، محمدی و افشاری، ۱۳۹۱؛ کثیری و همکاران، ۱۳۹۴ و البرزی و دشت‌بزرگی، ۱۳۹۷)، شکل‌گیری خود کاذب و کاهش اعتماد اجتماعی (میچیکان و همکاران، ۲۰۱۵؛ کسد و همکاران، ۲۰۱۵ و استینر، ۲۰۱۳) مطرح کرده‌اند. این در حالی است که به بحث کارکردهای مثبت فاصله خود واقعی تا خود ایده‌آل در مطالعات علمی کمتر پرداخته شده است. پیشنهاد پژوهش این است که واقعیت‌های دیگر مانند اشتغال، ازدواج، فرزندآوری و حتی مشارکت سیاسی در قالب فاصله خود واقعی و خود ایده‌آل تفسیر و هر یک از ابعاد به طور جداگانه توسط پژوهش‌های کمی پوشش داده شود.

منابع

- ابراهیمی، محسن، قلی‌زاده، علی اکبر و امیرحسین علیپور (۱۳۹۴)، «ارتباط بین اندازه تحصیلات و شغل در ایران: کاربرد مدل وردوگو- وردوگو»، پژوهش‌های رشد و توسعه پایدار، شماره ۳: ۲۱۰-۱۹۵.
- البرزی، ژیلا و دشت بزرگی، بهمن (۱۳۹۷)، «تفسیرمقایسه‌ای خودپنداره دانشجویان رشته‌های مختلف شاغل به تحصیل در دانشکده پرستاری مامایی اهواز»، مجله توسعه آموزش جندی شاپور، فصلنامه مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی، شماره ۴: ۲۴۳-۲۵۳.
- ایتزن، استنلی. دی (۱۳۹۶)، مسائل اجتماعی از دیدگاه انتقادی، ترجمه هوشنگ نایی، تهران: پژوهشکده فرهنگ، هنر و ارتباطات.
- بیابانگرد، اسماعیل (۱۳۷۶)، روش‌های افزایش عزت نفس در کودکان و نوجوانان، تهران: انتشارات انجمن اولیا و مربیان.
- پارسا، محمد (۱۳۷۵)، روانشناسی تربیتی، تهران: سخن.
- تقوی قره‌بلاغ، حسین، عباسپور، عباس؛ رحیمیان، حمید و جواد پورکریمی (۱۳۹۳)، «تفسیراکتشافی مسائل دانشجویان دکتری در ایران (مطالعه موردی: رشته علوم تربیتی)»، نامه آموزش عالی، شماره ۲۸: ۱۱-۳۵.
- تنهایی، حسین ابوالحسن (۱۳۸۸)، درآمدی بر مکاتب و نظریه‌های جامعه‌شناسی، تهران: بهمن برنا.
- توسلی غلامعباس (۱۳۷۰)، نظریه‌های جامعه‌شناسی، تهران: سمت.
- حمزوی عابدی، فاطمه، باقریان، فاطمه و محمد علی مظاهری (۱۳۹۴)، «تفسیرادراک زنان جوان ایرانی از هنجارهای زنانگی»، دوفصلنامه علمی - پژوهشی شناخت اجتماعی، شماره ۱: ۸۴-۹۶.
- رابرتسون، یان (۱۳۸۵)، درآمدی بر جامعه، ترجمه حسین بهروان، مشهد: انتشارات آستان قدس رضوی.
- راجرز، کارل (۱۳۹۰)، هنر انسان شدن، ترجمه مهین میلانی، تهران: فرهنگ نشر نو.
- رایکمن، ریچارد ام (۱۳۸۷)، نظریه‌های شخصیت، ترجمه مهرداد فیروز بخت، تهران: انتشارات ارسباران
- ربانی، رسول، هاشمیان‌فر، سیدعلی و نفیسه چینی (۱۳۹۰)، «چالش‌های فراروی سیستم آموزش عالی کشور در روند توسعه اجتماعی»، فصلنامه برنامه‌ریزی رفاه و توسعه اجتماعی، شماره ۱: ۴۴-۱.
- روحانی، علی و انبارلو، مسعود (۱۳۹۷)، «مطالعه‌ای کیفی از جایگاه نخبگان جوان ایرانی در بستر جامعه ایران»، جامعه‌شناسی کاربردی، شماره ۲: ۱۱۲-۹۳.

- ریتزر، جورج (۱۳۷۹)، *نظریه‌های جامعه‌شناسی در دوران معاصر*، ترجمه: محسن ثلاثی، تهران: نشر علمی
- سلیمی، قاسم؛ محمدی، مهدی، دهقان فارسی، زهره، رئیسی، لاله (۱۳۹۷)، «رابطه شناخت شغلی دانشجویان تحصیلات تکمیلی از رشته تحصیلی با جهت‌گیری آنان به آینده»، *نامه آموزش عالی*، شماره ۴۳: ۲۴-۷.
- صمدزاده، الهام و عبدالوند، محمدعلی (۱۳۹۷)، «شناسایی عوامل مؤثر بر انتخاب راهبردهای رفتار جبرانی مصرف‌کننده در مواجهه با ناهمخوانی بین خود واقعی و خود ایده‌آل»، *فصلنامه علمی پژوهش‌های مدیریت راهبردی*، شماره ۷۰: ۹۱-۱۱۵.
- علی‌پور، امیرحسین (۱۳۹۱)، ارتباط بین سطح تحصیلات و بازده آن در ایران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، رشته علوم اقتصادی، دانشگاه بوعلی سینا، دانشکده اقتصاد و علوم اجتماعی.
- کنیری، نیره و دیگران (۱۳۹۴)، «مقایسه خود واقعی، خود ایده‌آل و خود بایسته در نوجوانان با و بدون سابقه کفوری»، *مجله اصول بهداشت روانی*، شماره ۳: ۱۴۷-۱۴۲.
- کلانتری، عبدالحسین، رستمعلی‌زاده، ولی‌اله و اعظم نسیم افزا (۱۳۹۲)، «تحصیلات و مصرف فرهنگی در شهر تهران»، *مطالعات و تحقیقات اجتماعی در ایران*، شماره ۱: ۱۳۱-۱۱۱.
- گیدنز، آنتونی (۱۳۷۸)، *سیاست، جامعه‌شناسی و نظریه اجتماعی*، ترجمه: منوچهر صبوری، تهران: نشرنی.
- محمودآبادی، الهام، محمدی، مسعود و رامین افشاری (۱۳۹۱)، «رابطه ناهمخوانی خود واقعی - ایده‌آل در پنج صفت بزرگ شخصیت با کیفیت زندگی دانشجویان»، *مجله برخط دانش روانشناختی*، شماره ۲: ۲۴-۳۲.
- یوسفی‌اقدم، رحیم (۱۳۹۴)، «امر موقت و توسعه هویت حرفه‌ای دانشجویان دکتری در ایران»، *فصلنامه سیاست علم و فناوری*، شماره ۲: ۶۵-۸۲.
- Casad, B.J. , Salazar, M.M. , & Macina, V. (2015), "The real versus the ideal: Predicting relationship satisfaction and well-being from endorsement of marriage myths and benevolent sexism", *Psychology of Women Quarterly*, No. 1:119-129.
- Doygun, O. & Gulec, S. (2012), "The problems faced by university students and proposals for solution", *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, No.47: 1115-1123.
- Geertz, C. (1996), *After the fact*, New York: Harvard University Press.
- Higgins, E.T. & Bargh, J.A. (1987), "Social cognition and social perception", *Annual Review of Psychology*, No. 38: 369-425.
- Higgins, E.T. (1997), "Beyond pleasure and pain", *American Psychologist*, No 52: 1280-1300.
- Kenny, D. T. (1956), "The influence of social desirability on discrepancy measures between real self and ideal self", *Journal of consulting psychology*, No. 4: 315.

- Michikyan M. , Dennis J. , & Subrahmanyam K. (2015),” Can you guess who I am? Real, ideal, and false self-presentation on Facebook among emerging adults”, **Emerging Adulthood**, No. 1: 55-64.
- Nadaf, Z.A., & Bhat, B. A. (2016), “Issues and Challenges in Higher Education System”, **Online Submission**, No. 5: 1-4.
- Singh, J. D. (2016),” Inclusive education in India–concept, need and challenges”, **Scholarly Research Journal for Humanity Science & English Language**, No. 13: 3222-3232.
- Steiner, J. (2013), “The ideal and the real in Klein and Milton: Some observations on reading Paradise Lost”, **The Psychoanalytic Quarterly**, No. 4: 897-923.
- Van Der Werff, J.J. (1967),” Contradictions and incompatibilities in the self and the ideal-self concept”, **Acta psychologica**, No. 26: 249-256.
- White, R.W. (1972), **The Enterprise of Living: Growth and Organization in Personality**, New York: Holt, Rinehart & Winston.